

NIEMĘŻNY (16) ai

W pisowni łącznej (13), w rozłącznej (3).

e jasne.

sg m N niemęźny (3). ◇ G niemęźnego (3); -ého (1), -(e)go (2). ◇ A niemęźn(e)go (1). ◇ f G niemęźn(e)j (1). ◇ n G niemęźn(e)go (1). ◇ I niemęźn(e)m (1). ◇ pl N m pers niemęźni (3). ◇ G niemęźnych (1). ◇ A m pers niemęźn(e) (1). ◇ I m niemęźn(e)mi (1).

Sł stp brak, Cn s.v. niemęski, Linde brak.

1. Nie posiadający cech uważanych za właściwe prawdziwemu mężczyźnie; nieodważny; zniewieściały; muliebris Mącz, Cn; imbellis, invalidus, vacillans Mącz; parum fortis Modrz; animi fluxioris, delumbis, discinctus, effeminatus, elumbis, enervatus, enervis, enervus, eviratus, fluxiore cinctura, fractus, galbanatus, galbaneus, malacus, male, praecinctus, maltha, mollis vir, moribus galbinis, muliebrosus, mulierarius, mulierosus, parum vir, parum virilis, semivir, uxorius, vinnulus Cn (15) : Imbellis. Niewaleczny/ niemocarz/ nie mężny/ też mdły błady. Mącz 165d, 213d, 235d, 471d; KochMon 34; Acz fą ludzie ták bárzo zuchwáli/ ktorzi fię sobie niemęźnemi być zdádzą/ ielliby fię krzywd fwoich vpornie niemścili ModrzBaz 62, 56v.

W połączeniu szeregowym (1): Tacy ludzie bywają tłuści/ leniwi/ niedowcipni/ częłto pluią: nie rádźi prácią/ łpiący/ ciężcy/ białey płci/ niemęźni/ á wyfocy. SienLek 29v.

W charakterystycznych połączeniach: niemęźny(-i) człowiek (ludzie) (2), lud, mąż, zastęp.

Wyrażenie: »niemęźny żołnierz« (1): Milites invalidi, Niemęźni żołnierze Mącz 474d.

W przen (3) : Lecz y ty [...] niedawno y fam polężełz. Strzałą nie mężney ręki prętką obieżdżon. KochOdpr D2.

Wyrażenie: »niemęźne serce« = animus parum fortis Modrz [szyk 1:1] (2): Proźnoć vpominąć tego/ Kto ielt łercá niem[ę]źnego BierEz L; ModrzBaz 47v.

a. W funkcji rzeczownika (3) :

W połączeniu szeregowym (1): Zbrániác fye tákiego Zywoťa/ poźzło coś ná niemądrého: Nievznác záłyę/ łpráwá niewierného: Nieumiéc znoścíc/ namniéy niemęźného. ZawJeft 27.

W przeciwstawieniu: »mocarz ... niemęźny« (1): Luk sławnych mocarzow teraz ielt złomiony/ A mdłości niemęźnych zacnie vtwierdzony LubPs hh2.

Szereg: »mężny i niemęźny« (1): Ono niewiem iellif wádźi dobrym obyczáiom/ że połpolicie łáncucby złote nofzą mężni y niemęźni [fortes iuxta et ignavi] ModrzBaz 51.

2. Nie będący szlachcicem (cf MĘŻNY 2.b.) (1) :

Szereg: »prosty a niemęźny« (1): Ktoź tedy niebaczy/ że tá wolność zwielką ludu prołtego á niemęźnego [hominum imbecilium] niewolą ielt złączona? ModrzBaz 72.

Synonimy. 1. niebitny, nierycerski, niewaleczny, niewieści.

Cf BEZMĘŻNY, MĘŻNY, NIEMĘSKI